
MEGHÍVÓ

MAGYAR ÖRÖKSÉG

109. díjátadó ünnepségre

A díjátadás időpontja: **2024. június 22. (szombat), de. 11.00 óra**

A díjátadás helyszíne: **RÁDAY HÁZ DÍSZTERME**

(1092 Budapest, Ráday u. 28. II. em. – lift van)

Kitüntetésben részesülnek az átadás sorrendjében:

1952-es Helsinki olimpiai csapat kiemelkedő teljesítménye

laudátor: Schmitt Pál volt köztársasági elnök

Szabados György zeneművészete

laudátor: Turi Gábor zenei szakíró

Koltai Lajos filmművészeti munkássága

laudátor: Somossy Barbara szerkesztő-műsorvezető, újságíró

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem (EKKE) oktatási tevékenysége

laudátor: Takaró Mihály József Attila-díjas magyar író, irodalomtörténész, tanár

Szamosújvári Téka Alapítvány közösségépítő munkája

laudátor: Harangozó Imre tanár, néprajzkutató

Juhász István példamutató közösségépítő munkássága

laudátor: B. Kovács István történész, régész, író, néprajzkutató, muzeológus, gőmörológus

Józsa Judit munkássága

laudátor: Béres Klára kommunikációs igazgató, a Béres Alapítvány elnöke

Fő támogatóink:

AGRÁRMINISZTERIUM

Schmitt Pál volt köztársasági elnök
Állatorvostudományi Egyetem
Vincze László és Fiai Papírerítő Műhely

A SZELLEM ÉS A ZENE EMBERE

Szabados György Magyar Örökség-díjának laudációja¹

Szabados György

Vannak életre szóló találkozások. Szabados Györggyel az 1970-es évek végén ismerkedtem meg, a jazzklub vezetőjeként fellépésre hívtam Debrecenbe. Kapcsolatunk idővel szorosabbá vált, hol itt, hol ott találkoztunk, írtam róla hazai és külföldi lapokban. Sokat beszélgettünk a magyar kultúráról, történelemről, politikáról, az elnyomottságról, az ő kiszorított helyzetéről, 1990 táján a rendszerváltoztatásról, Magyarország esélyeiről. Lenyűgözött gondolkodásmódjának tágassága és mélysége. Egyszerre volt muzsikus és a szellem embere.

Budapesten született 1939-ben, de lakhelyéül utóbb a Dunakanyart, Nagymarost választotta. Zongorázni magánúton tanult, művészi kibontakozásának egzisztenciális feltételeit orvosként teremtette meg. Már fiatalon kötetlen, szabad zenét játszott, amely szokatlan harmóniai és ritmikai megoldásaival párhuzamot mutatott az amerikai jazz avantgárd kísérleteivel. Felszabadítóan hatott rá az afro-amerikai zene improvizációs technikája, ihlető forrásnak azonban a magyar népzene, a népi éneklést tekintette. Kapcsolatot talált a két zenei világ között: a XX. századi ritmusérzetet a parlando-rubato előadásmód kiegyenlítő aszimmetriájával ötvözte. A népdalok kozmikus világképe, metaforikus fogalmazásmódja egyedi művészetté formálódott játékában.

Azt vallotta, hogy a természetes zeneiség és alkotókészség minden ember veleszületett adottsága. Felfogásában a szabad zenélés olyan gyakorlat, amely a

---

¹ Turi Gábor zenei szakíró laudációja a Magyar Örökség Díj 109. díjátadó ünnepségen, 2024. június 22-én, a Ráday-Ház Dísztermében hangzott el.)

készen kapott, mechanikus reprodukálást igénylő előadásmód helyébe a nyitottságot, a spontaneitás teremtő erejét állítja. A jazzhez is a szabadság és a kreativitás vonzotta, mégsem jazz-zenésznek, hanem muzsikusnak, zeneszerzőnek tartotta magát – jelzők nélkül.

Iskolateremtő személyiség volt, elképzeléseit a köréje gyűlt, szellemisége hatása alá került fiatalokkal valósította meg. A Kassák Klub, majd a Szabad Zene Nyilvánossága kör, az ironikus elnevezésű MAKUZ (Magyar Királyi Udvari Zenekar) a szabad zenekari játék műhelye lett Magyarországon. Elhivatottsága, emelkedett tartása, nagy hatású koncertjei révén neve fogalommmá vált az 1980-as években. Muzsikálása az amerikai avantgárd jazz vezető képviselőivel revelációként hatott. Megnyílt előtte a külföld, rangos fesztiválokra kapott meghívást. Európában a modern improvizatív zene meghatározó képviselőjeként tartották számon.

Itthon évekig zárva maradtak előtte a hivatalos lehetőségek. Kis klubokban, a Rádió vidéki jazzfesztiváljain jutott fellépésekhez. Ám mégoly szilárd falon is támadhat repedés: 1983-ben Liszt Ferenc-díjjal tüntették ki. A vele sokáig ambivalensen viselkedő magyar jazztársadalom 2001-ben a Magyar Jazz Szövetség Szabó Gábor-életműdíjával fogadta be. Új idők új szeleként 2004-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjét. A Kossuth-díj későn érte: 2011-ben, halála előtt három hónappal vehette át.

Szabados György életműve, a magyar zenei hagyományokhoz hangsúlyosan kötődő, besorolhatatlan zenéje önálló égitest kultúránk horizontján. Az esküvő címmel 1975-ben megjelent bemutatkozó lemeze a Bartók és Kodály által egyetemes szintre emelt magyar zeneiség, a jazzimprovizáció és a kortárs kompozíciós eszközök úttörő szintézise. Zenei kiteljesedésének állomásait olyan jelentésszerű művek jelzik, mint az Adyton, a Szabraxtondos, A szarvassá vált fiak, a Homoki zene, A szent fönixmadár dürrögései, az Elfelejtett énekek, a Jelenés, Az idő múlása, a Készülődés a csatára, a Boldogasszony földje. De írt filmzenét, vonószenekari darabot, históriás éneket 1956 emlékére, kantátát Babits Mihály verseire, komponált balettet Markó Iván felkérésére, táncoperát Nagy József koreográfus franciaországi társulatának, amelyet több nyugati városban bemutattak – Magyarországon nem.

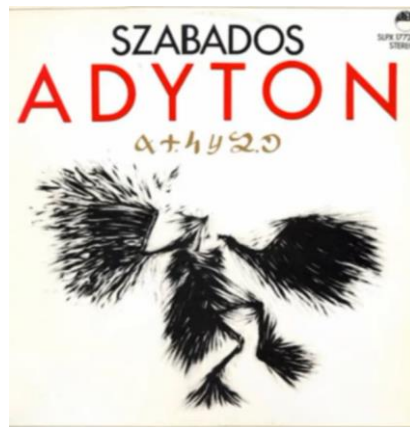
Szabados a szellem embereként, gondolkodóként a hangzó világon kívül is kereste az önkifejezés lehetőségeit. Zenei írásai 1990-ben, tanulmányai 2008-ban, versei 2011-ben, beszélgetései 2015-ben önálló kötetekben láttak napvilágot.

A szerző-előadó személyéhez kötődő improvizatív zene esetében nyitott kérdés a művek sorsa. A válaszokat az idő érleli: muzsikustársai és fiatalok rendre

életre keltik szerzeményeit, a Magyar Művészeti Akadémia nemzetközi konferenciával és tanulmánykötettel járult hozzá munkássága feldolgozásához; és méltó emléket állított neki Medgyesi Gabriella „Csak az ének” című költői portréfilmje. Egyedülálló kezdeményezés a The World of György Szabados honlap, amely egy német tisztelője gondozásában, alkotótársai és barátai áldozatos gyűjtőmunkájával a teljes hagyatékot közkinccsé tette. E jeles napon nem kívánhatunk mást, mint hogy a vállalkozás német földről idővel hazai intézmény fenntartásába kerüljön át. Az életmű tárháza akkor válik majd jogi értelemben is a magyar örökség részévé.

Turi Gábor

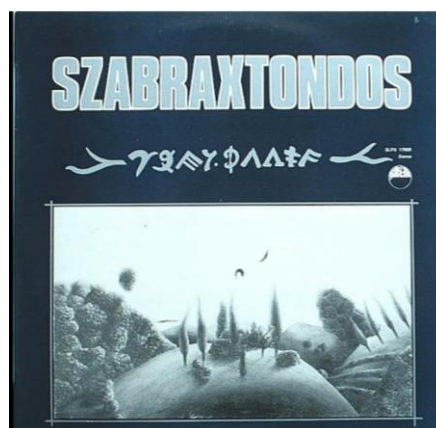
SZABADOS GYÖRGY LAUDÁCIÓBAN MEGEMLÍTETT MŰVEIBŐL:

[Szabados György - Adyton \(teljes album\) \(44:58\)](#)

00:00 1. Adyton 22:51 2. Világpor 35:12 3. Tánczene

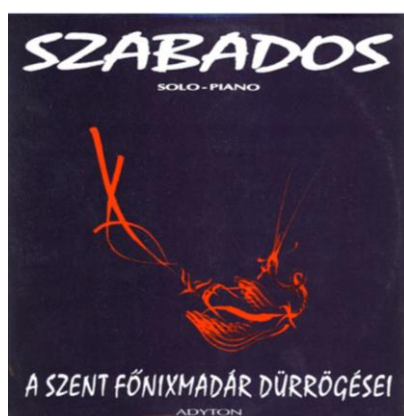
Szabados György – zongora, preparált zongora; Vajda Sándor – nagybőgő; Faragó Antal – dob, ütőhangszerek; Lakatos Antal – tenorszaxofon; Dresch Mihály – tenorszaxofon; Fekete István – trombita; Körmeny Ferenc – brácsa
(A felvétel 1983-ban készült)

[György Szabados, Anthony Braxton – Szabraxtondos \(1985\) \(37:42\)](#)

[TELJES LEJÁTSZÁSI LISTA MEGTEKINTÉSE \(4 video\)](#)

[György Szabados – A Szent Főnixmadár Dürrögései \(1990\) \(47:48\)](#)

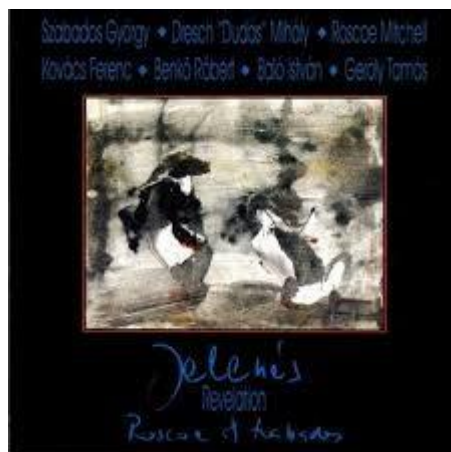

[György Szabados: Az idő múlása - Koncert a Jazz Studiumért, 1986. \(15:57\)](#)

[Szabados György szóló - Az idő múlása 1 1989.mpg \(10:32\)](#)

[Szabados György: Az idő múlása - Hódmezővásárhely June 07, 1989 \(11:28\)](#)

[Szabados György szóló - Az idő múlása 1991 2.mpg \(11:32\)](#)

(1) Motív (Motif) [00:00](#) – [25:27](#)

(2) Jelenés (Revelation) [25:27](#) – [52:25](#)

(3) Szabadzene az Art Ensemble of Chicago tiszteletére (Free music in honour of the Art Ensemble of Chicago / Freie Musik zur Ehre des Art Ensemble of Chicago) [52:25](#) –

Előadók:

Szabados György – zongora; Roscoe Mitchell – szopránszaxofon
 Dresch 'Dudás' Mihály – tenor- és szopránszaxofon; Kovács Ferenc – trombita
 Benkő Róbert – bőgő; Baló István, Geröly Tamás dr. – ütőhangszerek
 (Thália Színház, 1996. október 7.)

[Geröly Trió - Szabados György: Elfelejtett énekek - MEDIAWAVE 2015 \(10:45\)](#)

[Geröly Trió playing - Szabados György Composition: „Elfelejtett énekek" \(7:17\)](#)

Geröly Tamás – dob, ének; Ajtai Péter – bőgő; Kovács Gergő – szaxofon
 (MEDIAWAVE 2015, 2015. május 1., Komárom)